

Irodalom

- Allwright, D. (1993): Integrating 'research' and 'pedagogy': Appropriate criteria and practical possibilities. In Edge, J. – Richards, K. (eds.): *Teachers Develop Teachers Research*, 125–135. Heinemann, Oxford.
- Clarke, M. A. (1994): The dysfunctions of the theory/practice discourse. *TESOL Quarterly*, 28, 9–26.
- Elbaz, F. (1991): Research on teacher's knowledge: The evolution of a discourse. *Journal of Curriculum Studies*, 1, 1–19.
- Elliott, J. (1993): Professional development in a land of choice and diversity: the future challenge for action research. In Bridges, D. – Kerry, T. (eds.), *Developing teachers professionally*, 23–50. Routledge, London.
- Freeman, D. (1998): *Doing teacher research: From enquiry to understanding*. Heinle and Heinle, Pacific Grove.
- Halász, G. – Lannert, J. (eds., 2003): *Jelentés a magyar közoktatásról 2003*. Országos Közoktatási Intézet, Budapest.
- Kagan, D. M. (1992): Professional growth among pre-service and beginning teachers. *Review of Educational Research*, 2, 129–169.
- Korthagen, F. A. J. (2004): In search of the essence of a good teacher: Towards a more holistic approach in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 1, 77–97.
- Mann, S. (2005): The language teacher's development. *Language Teaching*, 3, 104–111.
- Maykut, P. – Morehouse, R. (1994): *Beginning qualitative research. A philosophic and practical guide*. The Falmer Press, London.
- Mezei, G. (2006): Egy interjú kérdéssor validálása: a motivációs tanítási gyakorlat vizsgálata. *Iskolakultúra*, 10, 128–132.
- Nunan, D. (1993): Action research in language education. In Edge – Richards, 1993, 39–50.
- Oxford, R. L. – Tomlinson, S. – Barcelos, A. – Harrington, C. – Lavine, A. S., – Longhini A. (1998): Clashing metaphors about classroom teachers: toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26, 3–50.
- Pléh, Cs. (2001): A tudás érvényessége és a kognitív pszichológia. *Iskolakultúra*, 8, 75–78.
- Prabhu, N. S. (1992): The dynamics of the language lesson. *TESOL Quarterly*, 26, 225–241.
- Somekh, B. (1993): Quality in educational research – the contribution of classroom teachers. In Edge – Richards, 1993, 26–38.
- Stern, H. H. (1983): Towards a conceptual framework. In Stern, H. H. (ed.): *Fundamental Concepts in Language Teaching*. 36–52. Oxford University Press, Oxford.
- Szesztay, M. (2001): *Professional development through research: a case study*. Unpublished Ph.D. dissertation, University of Exeter, UK.
- Szokolozszy, Á. (2004): *Kutatómunka a pszichológiában*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Wallace, M. J. (1998): *Action Research for Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Westerman, D. A. (1991): Expert and novice teacher decision making. *Journal of Teacher Education*, 42, 292–305.
- Widdowson, H. G. (1997): Approaches to second language teacher education. In Tucker, G. D. – Corson, D. (eds.): *Encyclopedia of Language and Education: Second Language Education*. 121–120. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht – Boston – London.
- Widdowson, H. G. (2003): The theory of practice. In Widdowson, H. G. (ed.): *Defining Issues in Language Teaching*. 1–18. Oxford University Press, Oxford.

Soproni Zsuzsanna

Piliscsaba, PPKE,
BTK, Germanisztikai Intézet

Nyelvtanítás, nyelvtanulás európai színvonalon

A Hueber-nyelvkönyvek értékmérői

A Max Hueber Verlag (Germany) teremtő, alkotó közösség, hiszen évtizedek óta országghatárokat átívelő, autentikus „Deutsch als Fremdsprache” tankönyvsorozatával megbízható, egyedi arculatú, sikeres könyvkiadást teremtett.

A kiadó korszerű szemléletű abban is, hogy megújult tankönyveinek tananyagát az Európai Tanács nyelvi követelményei szerint alakították. Az egyes nyelvi szintek leírása megtalálható az OKTATÁSI KÖZLÖNY XLVIII. évf. 2/I. számában (2004. február 11.) a 243/2003. (XII. 17.) kormányrendeletben, a 125–128. oldalakon.

A kötetek külső képében a formatervezettség, az esztétikus megjelenítés, a harmonikus színvilág, az illusztrativitás dominál. A nyelvkönyvek nyomdatechnikai kivitelezettsége igényes, a kartonált külső tartósságot, jól kezelhetőséget biztosít. A könyvek cím- és hátlapjai informatív gazdagságukkal a könyvekkel való ismerkedést kedvező módon segítik elő. Mindezen jegyek összességében motiváló hatást, a beavatottság képzetét keltik. A Hueber-tankönyvek nem csupán küllem, de a szellem tekintetében is igényes alkotások.

Nyelvi vonatkozásai vitathatatlanul értékesek; szókincstára páratlan gazdagságú, kiváló törekvéssel érzékelteti a 21. század nélkülözhetetlen nyelvi jelenségeit, a ma világában született fogalmakat jó érzékkel építi be a tananyagba.

A metodikai rendszer kimunkált, sokrétű, a pedagógiai, pszichológiai elveket a jól tanulhatóság érdekében sajtós gyakorlati rendszerré fejlesztette, ezáltal a nyelv hatékony elsajátítását is megalapozta. A változatosság, a célnak megfelelő komplex módszerek alkalmazása jó lehetőségeket teremt a nyelvtanár nyelvi kultúrájának, módszertani ismeretinek bővítésére is.

Gazdag és fokozatos megújulásra képes metodikai eszköztárának alapvető jellemzője a kommunikativitás. A kommunikatív központú nyelvtanítás rendíthetetlen és elkötelezett híve valamennyi Hueber-nyelvkönyv. Hiszen szerzői tudják: a nyelv az emberek alapvető gondolatközlésének eszköze, ezért az árnyalt, az igényes beszélt nyelv közvetítését kell szolgálnia. Mindezt szituációkra építő, dialogikus eljárásokkal, beszédre motiváló ábrák (rajzok, fényképek) használatával, hanganyagok biztosításával érik el.

A Hueber-nyelvkönyvek népszerűek, élménydús, hangulatos, kikristályosodott tapasztalatok sokaságával, érlelt módszeregyüttessel az élő nyelv közvetítésére, különböző tudásszintek elérésére hatékonyan készíti a tankönyvek használóit.

A továbbiakban vegyük sorra a *PINGPONG NEU 1*, a *THEMEN aktuell 2*, a *DELFIN 1* és a *TANGRAM Zertifikat Deutsch* kötetének néhány jellemzőjét.

A *PINGPONG NEU* három kötetéből álló tankönyvcsalád együttesen szolgálja a minősíthető nyelvtanítás elérését. A tankönyvekhez munkafüzet, CD-lemez járul. Egyértelműen felső tagozatos nyelvtanulását erős motivációs bázisával (érdekesség, változatosság, játékos elemek, humoros pillanatok), anyanyelvi előismeretükre alapozó – kommunikatív nyelvtudást kialakító – igényes módszertani gazdagságával az eredményességet biztosítja. A fiatalos lendületű tankönyv 1. kötetét mutatjuk be.

A „Dein Deutschbuch” és a „Deutsch ist gar nicht so schwer” gondolatisága ölt testet a 12 témakört feldolgozó kiváló nyelvkönyv lapjain. A könyvvel való azonosulást, a nyelvtanulást megkedveltető, azt erősítő szándékát szimpatikus módon, eredeti pedagógiai, pszichológiai fogásokkal, metodikai éleslátással éri el. A könyvet használó felső tagozatos kisdíjak életkori sajátosságait jól ismerő szerzőpáros az előző elveit érzelmi vonatkozásokkal alapozza meg. A mesékből ismert és kedvelt figurák (Schneewittchen, Dornröschen, Hexe, Zwerg, Riese) rajzos és szöveges szerepeltetése, a gyermekrajzok meghittsége, az iskolába lépés ünnepi pillanatát megörökítő bájos fénykép, a humort előhívó, varázslatos Hampelmann révén valamennyi együttesen a „mein Deutschbuch” kellemes érzését és tudatát is erősítő motívumként van jelen.

Másik erőssége e kötetnek az oldott, ám nem parttalan ismeretközvetítés. Az egyes témakörök azonos szempontú tagoltsága, a rendszerszemlélet elvén kimunkált szerkezeti, tartalmi vonatkozások („Strukturierung in drei Themenkreise kurze, überschaubare Lerneinheiten innerhalb der Themenkreise”) igényes lehetőségeket teremtenek a játékos, humoros elemek célirányos alkalmazására. Az egyszerű, ötletes játékok (kártya- és társasjátékok) szervesen beépülnek a témakörök nyelvi anyagaiba, amelyek színt, hangulatosságot, érdekességet teremtenek, szórakozást nyújtanak az olykor száraz nyelvi ismeretek életre keltésére (4c – 41/6. Würfelspiel; 6/B – Schulhausspiel S. 64; 11 B – 125/5. Schwarzer Peter). A humor, a jó hangulat áthatja a könyv nyelvi anyagát, de biztos pontjai a „Na so was!”, „Witz” címszónál keresendők. A felsorakoztatott szempontok apró tényei oly erős és tartós érzelmi at-

titúdót alakítanak ki az idegen nyelvvel ismerkedő tanítványainkban, amely alapján meggyőződve mondhatják: „Deutsch ist gar nicht so schwer”. Ez pedig az elmélyült tanuláshoz vezet, aminek feltételeit a tankönyv maximálisan biztosítja. A tankönyvet választó nyelvtanár segédkönyvet, tesztek is kap e tankönyvcsalád eredményes tanításához. Tájékozódását bővítheti (a Hueber www.hueber.de) internetes szolgáltatás igénybevételével.

„DIE ALTEN QUALITÄT IN NEUEM GEWAND” A *Themen aktuell 2* kötetének 2004. évi kiadása új megoldást hozott. Ez készítette a kiadót, hogy a VORWORT keretei között rámutasson néhány tényre:

- „Themen” und Themen neu” das ist eine Erfolgsgeschichte...”
- Was ist „das Geheimnis dieses Erfolgs”?

Míndezben túl beavat bennünket a tankönyvkiadásukat foglalkoztató gondolatokba is. Miközben klasszikussá vált sorozatuk (Deutsch als Fremdsprache) bevált marketing és metodikai tételeit ismerteti, sejteti a problematikát is. Álláspontjaiban valós érvek ütköznek egymással (1. „... dass man dieses Lehrwerk überhaupt nicht mehr verändern darf”; 2. „...unverwüstliche Langlebigkeit...”; 3. „... einen neuen Anstrich...”), végül az új tankönyvszerkezet kiadását a szokásos lehangoló érv („...in den letzten Jahren auch die Welt in ein paar Punkten verändert”) egyértelműsítette. A „régis minőség új köntösben” szlogen az új megoldást jelenti, amit a címlapon blickfangosan feltüntet: Kursbuch + Arbeitsbuch. A kötethez CD-lemez is csatlakozik. Ha az előszón kívül a hátsó borítót is áttanulmányozzuk, megtudhatjuk: a tankönyv anyaga interneten is hozzáférhető, ahol tippeket és információkat is közzétesznek a felhasználóknak (www.themen-aktuell.de).

Térjünk át a nyelvkönyv szerkezeti kérdéskörére. Egyértelmű, hogy a *Themen aktuell 2* két kötetből áll, s ezen kötet a második, amelyben a 6. lecktől a 10. leckéig terjedő 5 tananyag változatos témákat dolgoz fel (Természet- és környezetvédelem; A németek külföldön és a külföldiek; Hírek, politika és történelem; Idős emberek; Könyvolvasás). A leckéket követő bőséges és jól áttekinthető nyelvtani összefoglaló kimunkált táblázatai, lényegre törő példamondatai, ragozási paradigmái tematikusan feldolgozzák a tankönyvi anyag nyelvtani ismereteit. A Grammatik c. szakaszt követi az Alphabetische Wortliste, amely a Kursbuch lapjain előforduló valamennyi szót az előfordulás oldalszámával adja meg. Az igéket teljes alakjukban, vonzatukkal közli, ami használatuk pontosságára készíteti a tanulókat. A betűrendes szószedet mint információs forrás nagyszámú, összesen 879db-os gyűjteménye a nyelvtanítás és tanulás folyamatában változatos módon hasznosítható. Az új megoldásként debütáló „tankönyvi munkafüzet” előszava hasznos tudnivalói közül kiemelésre kívánczik az új metodikai telitalálat, amely a Wortschatz és a Grammatikstrukturen tárgyköréhez kapcsolódik. Az idegennyelv-tanulást megkönnyítő rendszerezett ismeretek valamennyi témához szervesen kapcsolódnak. Hiszen a téma szókincsét szófaji csoportokban a *Themen aktuell 1* könyv lexikai és nyelvtani struktúráját a *Themen aktuell 2* anyagával összevontan adja meg. A jól strukturált szószedet egyéni összesítem alapján 689 lexikai egységet tartalmaz. A munkafüzet feladatainak egy része az adott feladat utáni táblázatban, űrlapon, a hiányzó üres sorban megoldható, de képleírást, fogalmazást kívánó feladattípusok önálló füzetet igényelnek. Az önállóan elvégzett feladatok javítását a SCHLÜSSEL irányítja.

Melyek a tananyag nyelvi sajátosságai? A *Themen aktuell 2* az Európai Tanács nyelvi követelményei szerint az eredményes teljesítése érdekében valamennyi témát kommunikációra készítető, mindennapi nyelvi helyzeteket teremtő szituációk keretében dolgozza fel (pl.: véleménynyilvánítás, képleírás, időjárás jelentés). Egy-egy témakör 4–6 egységre tagolja nyelvi anyagát, melyeknek terjedelme egyenként 12 oldal. Ahogy a Huebertankönyvek speciális jegyeinél már említettük, a témákat bevezető képtábló, az egyes ismeretkörök feldolgozásához kötődő színes képek beszédre készítetnek, felidéznek a mondanivalót, a tanultak használatára sarkallják a tanulókat. A szövegérzést hangzó anyagokhoz kapcsolódó kérdéssorok megválaszolásával, az elhangzott információk rendszerezésével, a hiányos mondatok kiegészítésével mélyíti el. A különböző műfajú (riport, inter-

jú, utazási prospektus, újságcikk, történelmi szakszöveg), egyenként oldalnyi szövegek olvasása, azt követő tolmácsolás és szövegértelmezés jó lehetőséget kínálnak arra, hogy a tanuló megtudjon „olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket” érteni, amelyek „egyszerű és rutinszerű helyzetekben használatosak” de lehetőséget teremtenek a folyamatos információcserére is.

Tekintsük át a munkafüzet gyakorlatait! A nyelvismeret fejlesztését jól szolgálják a feladatok német nyelvű utasításai, amelyek rövidek, tömörek, a hozzájuk kapcsolódó magyarázatok alkalmazkodnak a tanulók nyelvismereti szintjéhez. Az egyszerűbb, a kevesebb tevékenységet kívánó, ám a feladatmegoldás rutinját jól fejlesztő feladatoktól a bonyolultabb, töprengésre is módot adó feladványokig változatos a munkafüzet feladatrendszere. Egy-egy leckéhez 20–30 feladat kapcsolódik, melynek többsége a munkafüzet lapjain oldható meg.

A lexikai készséget fejlesztő feladatok az új szavak, kifejezések használatát, azok bizonyos szempont szerinti rendszerezését kívánják meg:

- Welche Adjektive passen am besten?
- Ordnen Sie die Wendungen! (Fragewörter: wie?, wie oft?, wann?, wie lange?)

Az árnyalt szóhasználat aktivizálására szolgálnak a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavak, továbbá a gyűjtőnevek használatára készített feladattípusok:

- Sagen Sie es anders. Verwenden Sie die folgenden Wörter.
- Was kann man nicht sagen?
- Welche Wörter werden definiert?

A kommunikatív készség fejlesztése érdekében a feladatok mondatai változatos szóhasználatukkal, különböző modalitású és szerkezetű mondataival példát szolgáltatnak a mondatalkotás elsajátításához, a szövegformálás eszközeinek megismeréséhez.

A grammatikai jellegű gyakorlatok nem száraz ismereteket kérnek számon, hanem szövegkörnyezetben, érdekes és változatos módszerekkel hívják elő a megfelelő tudásanyagot.

Milyen típusúak a nyelvtani feladatok? A kiegészítést, a megfelelő kérdőszavak kiválasztását, a megadott kérdőszavakhoz a nagy mennyiségű, különféle határozószók csoportosítását, a ragozott alakok behelyettesítését, elöljárószók használatát, nyelvtani szerkezetek átalakítását kívánják meg.

- Ergänzen Sie „für”, „gegen”, „mit”, „über”, „von”, „vor”, oder „zwischen” (Lektion 8.7)
- Bilden Sie Sätze mit „um...zu” oder „damit” (Lektion 7.22)
- Setzen Sie die Sätze ins Passiv. (Lektion 8.22)

Visszatérő, ám tartalmában változó feladattípus az „Ihre Grammatik”. Rendszerezést, szintetizálást, táblázatok kitöltésével járó, logikus gondolkodásra sarkalló feladatok megoldását kívánják az e típusú feladványok.

Megbízhatósága a Hueber-nyelvkönyveknek abban áll, hogy korszerűek és a jövőre orientáltak.

Az európai „A2” alapszintnek megfelelően segít, hogy az idegen nyelven kommunikáló „Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.”

E világos követelmény teljesítésére a tankönyvi és munkafüzeti anyagok változatos, informatív gazdaságú mikro- és makroszövegei, azok feldolgoztatását, sokrétű értelmezését szolgáló feladatok, a CD-s hangzóanyagok, az életteli színes képsorozatok összessége a biztosíték. A szövegolvasás, szövegértelmezés és beszédkészség láncolatát erősítő komplex feladatok magas szintűek, ezért a nyelvtanítás és – tanulás folyamatában – a visszatérő ismétlések alkalmával – az „A2” alapszint egy-egy részkövetelmény szerinti feldolgozása tervszerűen kívánatos.

Minden bizonnyal a tankönyvek és a hozzá szervesen kötődő munkafüzetek és hangzó anyagok szakszerű feltérképezése, a tanítási stratégiák megismerése maximálisan hozzájárul az igényes és modern nyelvtanítás hatékonyságához.

Apró Tibor